

ODHAJAM

Odhajam. Vrata sem zaprl počasi.
Večer se je v veje brez zapletel.

Neme hiše, dimniki me spremljajo
in na vrtu za hišo cvete zadnji popek lilije.

Jaz bi bil rad roža pomladi,
rad bi cvetel na polju, med skalovjem, v temi gozdov.
In če bi me utrgal otrok,
bi svoj zadnji popek razcvetel v njegovih nežnih ročicah.
A tako le dalje grem, grem, da se mrtev ne zgrudim.

POLETNI PEJSAŽ

Ana Belè

Ni se hotela vračati po morju. Želela si je ogledati pokrajino. Toda pogled je obrnjen navznoter namesto navzven. Rada bi ga preusmerila, pa ji ne uspè. To staro vozilo, ki jih pelje, spominja na smetarske vozove. Debeli šofer jih bo nekje odvrigel. Kakšna misel. To je ostanek noči. Tedaj tema posrka svetlobo. V njej tavaš kot izgubljen. Ta cesta pelje v kraje, ki jih še ni videla. Tam se bo napila lepote in veselja. Na to mora misliti. Avtobus ropota in se stresa. Onkraj zaprašenih šip beži pokrajina. Bolj jo občuti kot vidi: Izmučeno od vročine. Noč, ki je pravkar minila, je bila prekratka, da bi jo ohladila. Sonce vstaja na obzorju kot grožnja. Rada bi si vtisnila v spomin njen obraz. Toda pogled je obrnjen navznoter namesto navzven. Morda je vse v tem, da se znaš dvigniti. Kot da si stopil iz ene hiše v drugo. Ta je čisto nova. Moraš si jo ogledati. Tega si že dolgo želiš. Spomin na prejšnjo hišo potisneš na dno. Ko bi bilo mogoče pogled vključiti kot optično napravo, bi bilo lažje. Toda pogled je otrok duše. Kadar je bolna, se ne more odvrniti od nje. Svet hiti mimo, pa ga ne zaznava. Kot da je udarjen s slepoto.

Ah, potruditi se mora. Želela si je videti ta košček sveta. Zdaj glej, si pravi. Sonce je nekaj pedi nad obzorjem. Sence počivajo v nižinah kot speče živali. Po poti prihaja mož z oslom. Oblečen je v nošo, ki spominja na pisan cvet. Cvet se giblje. Prihaja bliže. Osel prestreza brnenje motorja in striže z ušesi. Mož in osel se umikata h kraju ceste. Za njima gre nekaj žensk. Na glavah nosijo košare grozdja. Ena med njimi je mlada in ljubka. Vezeni predpasnik jo obdaja kot zastava. Sonce lega med brajde in oljke. To je bržkone ena od slik, ki jih v sanjah gleda njen oče. Kot vojak je hodil tod. Zdaj hodi ponoči po teh cestah. Zjutraj se prebuja in zamaknjeno strmi v privide noči. Sanjalo se mi je, pripoveduje materi. Mati sedi ob njegovi postelji in si spleta lase. Kako daleč sta. Tudi kadar je pri njima, sta daleč. To

je drug svet. Nekoč je stopila iz njega in zdaj ne more več nazaj. Četudi bi hotela. Ta svet je kot tesno zavetje. Včasih prihiti tja vsa prebičana od neurja. Čepi pri ognjišču in se ozira kot žival, ki se je zatekla. Ko se ogreje, spet gre. Ostani, pravita. In vesta, da je nemogoče. Gospodar jo čaka pred vrati. Komaj prestopi prag, jo oplazijo vetrovi. Moč, zapoveduje gospodar, moč.

Serpentina se vrsti za serpentino. Vozilo škriplje. V želodcu se ji obračajo besede stasitega sprevodnika: Karto do Dubrovnika? Ostanete tam? Jaz tudi. Vem za prijazen hotel... Spet jo obhaja misel na smeti, ki jih vozi debeli šofer. V želodcu se oglašča slabost. Nikar tako, si pravi. Iz vsake stvari potegneš najslabše. Ko bi se to primerilo Kiki, bi ga rezko zavrnila. Toda ko bi bili sami, bi se smejala: Za staro žensko se ne zmeni niti avtobusni sprevodnik. Kika nosi svojo ženskost kot škrlatni plašč. Pogledi moških gredo za njo kot vlečka. Koliko časa še? Gledala jo je s počivalnika. Stala je pred ogledalom. Ne kažem toliko let, kajne? je rekla smehljaje se. Da, od malega so me klicali Kika. Pazljivo si je vihala trepalnice. Ime Koviljka se vam zdi lepše? Ni ji hotela reči, da se ji zdi ime Kika za zrelo ženo kot premajhno pokrivalo. Kika se gleda v zrcalo, pa se ne vidi. Verjetno se nikoli ne vidi v pravi podobi. Morda ji kdaj ponoči pride pred oči. Tedaj se joče in podi stran podobo, ki se ji vsiljuje. To nisem jaz, pravi. Zjutraj vstane in si nadene pokrivalo prejšnjega dne. In z njim iluzijo: misli, da je to, kar ni več. Uganili ste, šef računovodstva sem, je rekla. Nekateri se me boje. Zasmejala se je podobi v zrcalu. Iz torbice je vzela glavnik. Ta kraj je strašno daleč od Ljubljane, je rekla. Kako ste zašli semkaj? Občutek mraza vas preganja? Spretno si je tupirala lase. Tu je čez dan zelo vroče, je rekla. Ne vem, če boste prenesli. Bolni ste videti. Niste bolni? Vrgla ji je preiskujoč pogled. Potem ste zaradi nekoga nesrečni. Rahlo je vlekla z glavnikom čez lase. Kaj je na tem smešnega? je rekla. Ženska ste, ki lahko ugaja. Hotela ji je reči, da teh besed ne mara. Ženska, ki ugaja. To zveni skoraj kot: jed, ki ugaja. Ugajaš mi, je govoril Simon. Tudi zato, ker si pametna. K vragu s pametjo! mu je hotela reči. Prav rada bi jo odvrгла. Rada bi si privoščila nespamet. To bi bilo kot sijajen ogenj. Ogrela bi se ob njem. Pamet pa mi pravi, da bi se opekla. In zdaj pa zdaj priliva vodo na ogenj. Vselej, kadar se hoče ogenj razgoreti. Zaradi Simona se opeči... pravi. Sama bi si morala lizati rane. Kot pes. Pametna si, je govoril Simon. Vračal se je in pihal v ogenj. Bilo bi ga nespametno vprašati, kod je hodil medtem. Delo, bi dejal. To bi zvenelo brez teže. Sedel je v naslonjaču in kadil. Ne razumem, zakaj se odvrčáš od mene, je dejal. Ves čas sva se lepo razumela. Pametna ženska si. Ženska in prijatelj. Skoraj se mu je zasmejala v obraz. Če komu godi verjeti v nesmisel, pač verjame. To je udobno. Lahko bi mu povedala, kako je s to stvarjo. Rekla bi mu, da se je orožje, ki ga je vihala proti njemu, obrnilo proti njej. Od same pameti ni več živ človek. Ne vem, kaj misliš reči, bi dejal. Svetloba mu je padala na rahlo osivela senca. Pred petimi leti jih še ni imel, je pomislila. Skoraj jo je premagalo, da bi mu rekla: Poglej, Simon... Vsa leta me je varovala pamet, bi rekla. Nisem se hotela osmešiti.

Ne pred seboj, ne pred teboj. Pamet je kot oklep. Skozenj more komaj odmev bolečine. In vendar si neprestano prizadet. To te sčasoma načne. Kot skrita bolezen. Nisem hotela zaradi tebe strmoglaviti, kot so druge pred menoj. Zdaj ne umiram od ran, pa sem kljub temu blizu smrti. Nekaj moči še imam. Toliko, da se odvlčem. Molčiš, je dejal, ker nimaš kaj povedati. Lahkotno se me hočeš znebiti, kot si me lahkotno jemala. Da, je rekla. Še niste gotovi? je rekla Kika. Po-hitite. Se vam ne da na obalo? Za spanje je prezgodaj. Seveda se mi da, je rekla. Vseeno, kamorkoli.

Postanek deset minut! je oznanil sprevodnik. Brez vneme se luščijo iz vozila. Nekateri ostanejo in dremajo dalje. Na betonski ploščadi je nekaj mizic in nekaj pisanih stolov. V senci je hladno. Kava, ki jo prinesel natakar, je mlačna. Ob avtobusu se skupina ljudi poslavlja od debelega možakarja. Domačini. Vse bom uredil, govori možakar, ne skrbite. Take jim bom napel... Toliko, da mu ne ploskajo. Nekaj zaspanih obrazov jih začudeno pogleduje skozi avtobusne šipe. Šofer in sprevodnik se vračata iz bifeja. Mlada ženska preda debelu možakarju aktovko. Srečno pot! V njenem glasu je odtenek službene važnosti. Šofer odvrže konec cigarete in se povzpne v avtobus. Odhod! oznanj sprevodnik. Vozilo zaropota, se strese in se požene naprej kot zgaran konj. Debeli možakar odzdravlja skozi šipo.

Naprej, vedno naprej, kamorkoli. Vse skupaj je skoraj podobno begu. Ne, saj ne beži. Le preklada se. Iz kraja v kraj. Iz sobe v sobo. Išče kraj, kjer bi ji bilo dobro. Pa ga ne najde. Med ropotanje motorja se je zapletla popevka. Nekdo od potnikov je odprl tranzistor. Godba je utihnila. Sočen ženski glas napove: Radio Beograd. Devet je že ura? Kdaj so se odpeljali iz Ulcinja? Ob sedmih. V hiši je še vse spalo. V veži na stolu je dremala mačka. Ko je šla mimo, je vzdignila glavo in zamežiknila. Potem je zarila spet glavo v blazino. Ko je stopila na cesto, se je ozrla v okna v prvem nadstropju. Nič se ni zganilo za njimi. Odhod je bil skoraj podoben begu. Saj ste komaj prišli, je rekla včeraj tista izmed dvojčic, ki je šepala. Samo po tem ju je ločila. Morali bi ostati vsaj kak teden ali več. Poglejte, medve s sestro, na primer, odkar sva upokojeni —. Stale so na vrtu pravoslavne cerkve. Skozi krošnje tisočletnih oljk se je cedila modrina neba. Pojva, je rekla Kika. Oh, počakajte še sončni zahod, je rekla dvojčica, ki je šepala. Sonce se je bližalo skrajni točki obzorja. Zdajle! je dahnila dvojčica. Žareča obla se je s spodnjim robom potopila v morje. Ogenj se je razlil po vodovju. Temne oči dvojčice so se topile. Oh, to imam rada! je vzklikala. Nekaj v glasu se ji je razlivalo čez rob. Kika jo je gledala kot čudno žival. Sestra dvojčice je rekla: Čedno, ne? in je otrnila pepel s cigarete. Medve greva zdajle v mošejo. Gresta z nama? Ne, je rekla Kika. Svojo družbo si izbiram sama, je rekla, ko sta se oddaljili. Da, mislila je bila, da ji bo Kika pomahala v slovo. Ozrla se je navzgor v okna. Zavese se niso razmaknile. Njen nagli odhod je Kiko nekako prizadel. Ni ji žal za to. Žal ji je, ker ji ni mogla podariti tega, česar sama nima. Mislila sem, da ste veseljak, je rekla Kika. Gledala sem vas na plaži. Smejali ste se. Saj. Okoli poldneva je prihajala stara Črnogorka. Vsa v črnem. Obuta v črne bombažaste nogavice in čevlje na

vezalke. Zakaj nisi oblekla še kožuha! je vpila nanjo Kaja. Ležala je na ploščati skali in kazala soncu trebuh, predeljen s široko brazgotino. Bom, je rekla Črnogorka. Jutri. Če bo bolj vroče. Ko se je spuščala po ozkem prehodu med skalami, je zaprla črn dežnik. Dež kličeš, stara, s tistim strašilom, se je spet oglasila Kaja. Me smo plačale za sonce. Dober dan, ženske, je rekla Črnogorka. Obstala je ob vznožju zaliva. Ena, dve tri... je štela. Rekla bi, da vas je danes okoli dvajset. Čujte, čujte, stara zna šteti! je zaklicala Kaja.

Vročina je lila od razbeljenih pečin. Ležale so kot v kotlu. Gole. Nekatero bi morale vedno hoditi gole. Ko so se oblekle, so ostale brez izraza. Podobne množici drugih žensk. Drugim je dajala šele obleka podobo. Kaj bi tu s sramežljivostjo, je govorila Beograjčanka. Katera od nas se še ni slekla pred moškim? To ni isto, je rekla Bosanka. Neka novinka je neodločno obstala pri kraju. Sezula je sandale. Kradoma se je ozrla naokrog. Ženske so ležale kot odmrle. Naglo je začela odlagati obleko. Izza polodprtih vek je od tu in tam šinil k njej pogled. Kot razcepljeni jezik kače. Moški te nikoli ne ocenjuje tako. Novinka je legla v pesek. Izraz olajšanja ji je legel na obraz. Zdaj je skrita.

Pravzaprav se niso marale. Nekakšen studljiv odpor je delal med njimi pregraje. Od časa do časa jih je zbližal kak pogovor. Potem so spet odtekale vsaka vase. Enajstkrat sem rodila, je povedala Dušanka. Okostnjaki so čednejši, je šepnila Kika. Vsaj nimajo uvele kože. In koliko si stara? je vprašala Beograjčanka. Dvaintrideset jih bom v jeseni, je rekla Dušanka. Kot da si prišla iz taborišča, sestra, je rekla Bosanka. To je tudi revščina, je rekla Dušanka. Zdaj je bolje. Mož dela v tovarni. K vragu tak mož! je rekla Kika. Moj mož ni slab, je rekla Dušanka. Le neizkušena sva bila. Dolgo sta potrebovala, je rekla Beograjčanka. Ženske so se zasmejale. Lahko bi si bila tudi pomagala, je rekla Beograjčanka. Popolnoma zakonito. Saj sem si, zadnjikrat, je rekla Dušanka. In? je rekla Beograjčanka. Hudo mi je bilo, je rekla Dušanka. Nagnila je glavo na stran in zaprla oči.

Hudo mi je, je rekla mlada žena na bolniškem vozilu. Kje je bilo to? Hodnik je bil tlakovan z rumenimi ploščicami. Ta del bolnišnice so med vojno zgradili Nemci, je rekla sestra, ki je bila nekoč nuna. Iz operacijske sobe se je utrgal krik. Niso ji dali narkoze, je rekla Mariborčanka. Ob steni nasproti je dekle s pegastim obrazom zgroženo strmelo predse. Hudo mi je, je rekla mlada žena na vozilu. Toda kaj sem hotela? Štiri otroke že imava, ta bi bil peti. V službo ne morem. In z eno plačo... Kaj sem pa hotela? Se bojite? je rekla Mariborčanka. Seveda se tudi bojim, je rekla žena na vozilu. Vrata operacijske sobe so se odprla. Pojva, je rekla strežnica. Slap kostanjevih las se je odmikal s tresljaji vozila. Bogvedi zakaj so se ji zasmilili tisti lasje... Potem so prihajali izza vrat drobceni vzkriki. Dekle s pegastim obrazom si je mašilo ušesa. Po hodniku je počasi prihajala lepo oblečena ženska. To je sestra od one tam notri, je šepnila Mariborčanka. Nima otrok. Pa bi jih rada. Njena sestra pa — Spet so se odprla vrata. Na vozilu je sredi zmršenih las brlel ozek obraz, še ožji kot prej. Sestra se je sklonila k sestri. Tako sta malo obstali, z obrazom ob obrazu.

Naslednja! je zaklicala strežnica. Servisna postaja, je rekla Mariborčanka in vstala. Ko bi prišla še enkrat na svet, bi hotela biti moški.

Vozilo se renče poganja dalje, kot utrujena zver. Včasih zmanjša hitrost. Zdi se, da se bo ustavilo. Debeli šofer bo vstal in rekel: Dosti je. Toda nič takega se ne zgodi. Spet ovinek. In dalje. Skozi špranje prodira prah. Sredi brezmadežne modrine neba visi sonce. Nevidne vezi ga vlečejo navzgor. Vedno više. Zdi se, da vozilo bega sredi plamenov. Zdaj zdaj se bo užgalo.

Morje v malem zalivu je bilo hladno in čisto. Kika je stopala iz vode, kot da nosi lastno telo na zlatem pladnju. Razprostrla je brisačo in se zlagoma sprožila po njej. Torej pravite, da moškega s takim priimkom ne poznate? je rekla. Seveda. Ljubljana ni majhna. Škoda, je rekla. Rada bi vedela, kaj je z njim. Z one strani zaliva se je prebila tenka melodija. Pognala se je navzgor in vztrepetavala kot ptica. Na lepem je omahnila. Ženske, ima katera cigareto? je rekla Črnogorka. Kaja ji je vrgla zavojček. Vzemí in razmišljaj o svoji usodi, je rekla. Stara si je prižgala cigareto. Moja usoda je tvoja usoda, je rekla in puhnila dim skozi nosnice. Jaz sem ti in ti si jaz. Sonce je ležalo nad zalivom kot vroč pokrov. Telo se je privajalo na vročino. Misli so lezle iz skrivališč kot črvi. Rada bi vedela, kaj je z njim, je rekla Kika. Nisem se mogla ogreti zanj. Ne vem, zakaj. Zdaj mi je včasih žal. Bil je značaj.

To ni tisto. Žal. To ni tisto. Tudi Vlado je značaj. Moral sem vas poiskati, je dejal. Mislim sem, da bo minilo. Pa ni hotelo. Trgal je besede iz sebe. Bilo je, kot če nenadejano ugledaš kri. Vsa leta je to živelo v meni, je dejal. V vas tudi? Da, je rekla. Spomin na sprehode. Na neskončne pogovore o knjigah. Neko blago čustvo, podobno tistemu ob lepih nedeljskih jutrih, ko se zdi ves svet lep in čist, in ti sam. Kako sva bila naivna, je dejal. Da, je rekla. Puščam ga v zmoti, je pomislila. To ni pošteno. Spet sta govorila o knjigah. Toda ni bilo kot nekdanj. Nekje sredi njunih besed je bilo križišče. Najsi so krenile od katerekoli strani, so vedno znova naletele nanj. Dolge poti sekajo križišča. Tako je vedno. Moški in ženska sva, je dejal Vlado. Zakaj tega ne občutim? je pomislila. Ne pokvariva si vsega, je rekla. To je bilo res in ni bilo res. Razšla sta se, kot sta bila prišla. Nobene zasluge ni imela pri tem. Vlado je značaj. Toda to ni tisto —. Žal. Moški! je pridušeno vzkliknila Marika. Glave so se razdraženo dvigale. Kot kačje. Zasujmo jih s kamenjem! je zaklicala Bosanka. Morje onstran kot raztopljeno zlato. Na njem senčni obrisi čolna. Kot na kičastih izdelkih, ki jih prodaja po hišah kaka ženska z zgaranimi rokami. Bodite pametne, je rekla Kika. Saj ne morejo videti semkaj. Skale nas zakrivajo. Izginite! je zaklicala Marika. Kamen je sfrčal čez zaliv. Ni jih več, je rekla čez čas. Tisti človek me je zelo ljubil, je rekla Kika. Morda bi bila srečna z njim? Bil bi mi zvest. Slepilo! je zamahnila Kaja. Danka, vam je vaš mož zvest? O tem nikoli ne razmišljam, je rekla Danka. Jaz sem žena. Če druga je, je na slabšem. V Evropi je mnogoženstvo brez obveznosti, je rekla Kaja. Še tega bi se manjkalo, da bi imel obveznost do nesramnic! je rekla Danka. Eh, vse je v tem, na kateri strani si, je rekla Kaja. Kako to

mislite? je rekla Danka. Jaz sem odšla od moža, ker sem odkrila, da ima ljubico, je rekla Kaja. In? je rekla Danka. Zdaj sem sama ljubica poročenega moža, je rekla Kaja. In to si upate povedati na glas! je zaklicala Danka. Lahko me kamenjate, je rekla Kaja. Toda boste pravega? Saj nekje ima prav, je rekla Kika. Zavrgla je poštenje! je zaklicala Danka. Res je, je rekla Kaja. Če je vse igra, kaj bi s poštenjem? Lahkoživa ženska ste, je rekla Danka. Da, zdaj sem to, je rekla Kaja. Vsaj nekaj. Lahko se zaničujem ali smilim sama sebi. Tolažite se z zlagano modrostjo, je rekla Danka. In s čim se hočete tolažiti, če nekega dne čutiš, da te ni? je rekla Kaja. Govoriš, delaš se, kot da si, v resnici te pa ni več. Morda bi morali jemati zakon predvsem kot pogodbo o skupnem življenju, z določili, klavzulami in vsem ostalim? Jaz nisem dala samo roke. Kot mešetar. Dala sem se vsa. Potem nisem mogla —. Jaz bi ostala, je rekla Danka. Da bi zdaj, ko nisem več mlada —. To je strahopetnost, je rekla Kika. Nekega dne bi se sama sebi zagnusila.

Včasih me obide čisto iznenada, je rekla Marina. Na primer včeraj. Sredi stopnic. Kaj je? sem pomislila. Sem storila kaj hudega? Počasi mi je prihajal v zavest občutek gnusa. Zdrvela sem po stopnicah navzdol. Toda tisto ni ostalo zadaj. Teklo je z menoj. Zdaj sem čutila še določneje, kako je zapičeno vame. Po cesti sem šla počasi, da bi se umirila. Motrila sem mimoidoče, da bi se raztresla. Toda čisto iznenada mi je lastna podoba stopila jasno pred oči. Kot da stojim pred zrcalom, v katero sije sonce. Videla sem se. Povej, je zahlipala, če bi zdaj odvrгла, bi se še kdaj zravkala? Pokrila si je obraz z rokami. Skozi prste so ji polzele solze. Vse je odstopilo kot ličen pokrov: lak na nohtih, barva na laseh, pisani vzorec obleke... Pod njim se je zvijalo človeško bitje. Potegnila je iz torbice čipkasti robček. Veš, je povzela upehano, vsa sem zastrupljena s sovraštvom. Odkar ga prikrivam, je še huje. Prej sem se olajšala s prepiri. Potem je zagrozil, da bo odšel. Potuhnila sem se. Rekla sem: tvoj prijatelj sem. Kdo te bo razumel, če ne jaz. Mislila sem si pa: naveličal se je boš. Pa sem se uštela. Tako, kot je, mu je prav. Vse mi pove. Sproti. Rekla sem mu bila: vse mi povej. Včasih me obide, da bi zavpila: nehaj! Toda zdržim. Kakšna poniglavost do sebe. Vse bolj se upogibam. Počutim se bolj umazano od njega. Kajti tega ne delam iz ljubezni. Nisem več mlada. Razumeš? Bojim se ostati sama. Zdaj hodim taka okoli. Me vidiš? Povej, če bi zdaj odvrгла —.

Če si zavrgla moža, ni treba zavreči poštenja, je rekla Danka. Ostani pač sama. Sprijazni se s tem. Vzdrži.

Naj bi bila vedno zima in noč, je rekla Liza. V soncu mi je huje. Okna so na južno stran. Ves dan sije skozi sence. Lepa pomlad, hvalijo ljudje. Sonce budi sence. Popoldne sem hodila po mestu in me je bilo sram. Kdor je vedno sam, ni nekaj v redu z njim. Hodila sem kot po tenki vrvi. Zdaj zdaj se bo utrčala. Nisem mogla gledati mimo dočim v oči. Kot da sem zagrešila nekaj hudega. Nosilo me je od tal. In me obenem tiščalo navzdol. Naenkrat sem občutila, da hodi samo polovico mene po cesti. Druga polovica izginja. Imam samo eno oko. To oko vidi naprej in nazaj in na obe strani. To oko opreza: se mi

kdo posmehuje? Lezla sem vase. Ko bi se mogla spremeniti v zrak, sem razmišljala. Ko bi mogla hoditi nevidna. Ščasoma sem postajala ena sama rana. Kajti moje edino oko je prestrezalo prebliske pogledov, smehljaje, stiske rok... Vsa ulica jih je bila polna. In niso bili namenjeni meni. Na spodnjem robu so imeli osti. Te so se zabadale vame. Postajala sem eno samo uho, ki je lovilo zvoke in jih uglašalo na eno samo melodijo. To, kar je prišlo domov, je bil samo ostanek mene. Počutila sem se kot strašilo, ki so ga oklestili objestni ljudje.

Ko bi se jaz odločila, da ostanem sama, bi znala to vzdržati, je rekla Danka.

Samota se je sprevrgla, je rekla Liza. Prve čase je bila dobri duh, ki me je držal za roko. Zdaj je pošast, ki lega name in me duši. Zvečer sedi na stolu v prazni sobi in se mi hudobno reži. Tu sem, pravi. Saj si me včasih ljubila. Ne morem za to, če ti nisem več všeč. Izmaliliča sem se. Tisti, ki ima oblast, se zmerom izmaliči. Sama si kriva. Ko bi si natančno ogledala tisto, kar si si želela, od vseh strani, v vseh podrobnostih, v vseh dnevnih in letnih časih...

Kaj vi veste o tem, je rekla Kaja. Kaj vi veste —.

Tedaj je prvič pomislila: stran. Pamet je rekla: že? Ostani vsaj še nekaj dni. Tu je več sonca kot kjerkoli. Stran, ji je šlo spet skozi misli. Oh, s kakšnim nespametnim upanjem je bila šla na pot. Počitnice. Čarobna beseda. Vse se sprevrže. Ne, saj ni nihče kriv. Če krivda je, je v njej sami. Kaj je pravzaprav? Gnus. Brezup. Saj je bila storila vse, da bi jima ubežala. Toda brez uspeha. Vse to hodi za njo. Dan je bil lep. Sedela je na palubi. Pihalo je. Mlada Nemka si je nadela lahke bel plašč. Odkar ji je bila odgovorila v njenem jeziku, je hodila za njo. Dolgčas ji je bilo. Rada bi se pogovarjala. Ni bilo samo to. Žalostna je bila. Eno leto sva se ljubila, je pravila z nekakšnim ubogim nasmeškom. Beograjecan. Prislužil si je avto. Toda brez moje pomoči bi mu bilo težje. Kuhala sem mu, prala, skrbela zanj. S svakom sva mu našla lep, malo rabljen voz. Zdaj sem prišla, pa mu menda ni več zame. Smehljala se je. Oči so ostale žalostne. Pridi drugič, je dejal. Zdaj ne utegnem. Pred izpitom sem. Toda jaz ne morem kar tako. Nameščenka sem. Saj veste, kako je to. Dopust enkrat na leto. Naj še upam?

Bog se usmili, kaj je tu še vredno razmišljanja. Odšla je od nje. Naslonila se je na ograjo. Veter je pihal. Sonce je žgalo. Temnolas moški je z daljnogledom opazoval obalo. Hočete? Ponudil ji je daljnogled. Prijetno se je bilo pogovarjati o čem drugem. V kabino grem po sadje, se je spomnila. Sredi hodnika se je ozrla. Moški je šel za njo. Zgovorno jo je pogledal. Izginite! je stisnila iz sebe. S klecajočimi koleno je stopila v kabino in zapahnila vrata. Gnus. In vse te ženske usode. Kot da rastejo iz nje in se spet vanjo pogrezajo. Nosi jih v sebi. Tvoja usoda je moja usoda, je rekla Črnogorka. Ti si jaz in jaz sem ti. Vsa ta pot je podobna begu. Pred kom beži? Pošast sedi na stolu sredi prazne sobe in se reži: ne ubežiš. Pred samo seboj ne moreš. In pred menoj.